

V R T E C .



ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 2.

V Ljubljani 1. februarja 1881.

Leto XI.

P é s n i k u.

Po njega smrti.

Izgúbili so z néba se obláki,
In upokójlj spet se je vihár;
Življénje novo v travi giblje vsaki,
V naravo se je vrnil mír vladár;
A na zahódu po nevíhti taki
Zasvétí veličástno solnéni žár,
Ki za sosédnje se goríce spravlja,
Z ozirom zadnjim deželó pozdravlja.

Vse ptíce, ki plahé so préj molčále,
Zdaj glasovito žvrgolé v slovó;
Cvetlíne, ki glavé so priklanjále,
Okó v zapád obračajo rosnó:
Močí so spét se zémľji razgibále,
Čutéče, da se večerí nebó,
Ker solnce vže trepálnico zapíra,
Polágoma dan tóne v mrak — in vmíra.

V prostóru sinjem zvézde zablíščíjo,
Z nebá svitlé migljájo dóľu v nás,
Popótnika v samóti veselijo,
In z úpanjem vedré njegov obráz,
Obsévajo mu kóče, kí velijo
Pod strého svójo na ponočni čas:
Človéku daje zvézda tolažiló,
Ko gléda v njéno lesketánje mílo.

Te zvézde, pésnik! to so tvóji čúti,
 Ki v prsi naše vkladajo krepóst,
 Ko bóji približavajo se ljúti.
 Tvoj duh pozémskih je vihárjev próst.
 Nad solnce ž njim vzletéle so perúti
 K duhovóm blažjim v svitlo visokóst:
 A srce, ki človeštvu plapolálo,
 Nam v svojih čútov zvézdah je ostálo.

J. Š. K.

Mali godec.

(V francoščini spísala madama Evgenija Foa.)



Zdala kočija z grbom Guiške rodovine, spremljana od mnogobrojnih gospodov na konjih, pažev in strežajev, ustavila se je necega lepega popóldne meseca maja 1647. l. pred gostilnico „del Santo Spirito“ (pri svetem duhu) v Florenci. „Prostora za milostivega gospoda Guiškega!“ vpili so gospodje ter na desno in levo z biči mahajoč odganjali radovédneže, ki ste jih privabile draga kočija in dobrohotno lice gospoda, ki je sedel v njej. „Stanovanje za milostivega gospoda Guiškega!“ vpili so strežaji, hrupno prilomastivi v gostilnico. „Za večerjo, kar imate najboljšega najukúsnejšega za milostivega gospoda Guiškega,“ pristavili so paži, razkropivši se po kuhinjah in obédnicah.

V tem se je gospod, zavoljo katerega so toliko hrupa delali, mirno in dostojno spravljal iz kočije, z grbom okinčane.

„Podvízajte se, nerodneži! milostivemu gospodu Guiškemu se mudí,“ ponavljali so paži in strežaji, jedni bolj nego lí drugi, ter so suvali in se zadirali nad ónimi, ki so jim bili na poti.

„Moj Bog, saj užé hitim,“ odgovarjala je gostilničarka, in se globoko priklanjala princu. Pri tej velikej zmešnjavi, ki je bila za njo nekaj novega, pozabila je ukazati, česar je bilo treba, in je pri vsacem priklonu rekla: „Hoče lí vstopiti Vaša milost?“ — „Milostivi gospod Guiški, izkazali ste nam veliko čast s tem, da ste si našo gostilnico izvolili, ter upam, da bode te tudi zadovoljni,“ — pristavil je njen mož, snémši svoje umazano volnéno kapico raz glave in priklonivši se do tal — „takój se Vam bode postreglo,“ ponavljal je vedno v dve gubi se držeč.

Ko so kuharji videli to prizadevanje gospodinjino in veliko spoštljivost gospodarjevo, gnjeli so se vsi začudeni k vratom obédnic in k oknom gostilnice; ali princévi ljudje so jih kmalu pognali k delu.

A Njegova milost, gospod Guiški, ki je bil vzrok vsega tega truša, ostal je miren gledalec pri vsem, kar se je okolo njega godilo. Njegova rumenolasa glava, plemenita in ponosna, dvigala se je moško nad množico, katerej je gospodovala, in njegove modre oči so bile videti, kakor da bi bile zamaknene v drug del svetá, a njegova lepa usta nabrala so se, da-si nekoliko nevoljno, v lahek nasméh.

Bližal se je mrak. Zapadajoče solnce se je milo in žareče oziralo po zemlji. Vročina je bila velika, in lahka sapica, ki je z morske strani preko

cvetnih vrtov pihala in prinašala najprijetnejše vonjave, ni ravno človeka vabila, da bi se zaprl med štiri stene.

„Dokler ne bode večerja gotova, ostanem tukaj,“ reče princ in opazivši kamenito klop pod italijanskim predhišjem, ki je bilo iz dveh vrst stebrov sestavljeno, okolo katerih se je ovijala trta, vsedel se je.

Po malem so se vsi ljudje razkropili v hišo, jedni dajat ukazov, drugi jih izpolnjevati, in vojvoda Guiški ostal je sam, ali vsaj on je ménil takó, da je sam.

Vojvoda je gledal v krasno pokrajino, katere lepoto je v mičnih skupinah kazala prihajajoča noč, in njih meje so se odsevale na svitlo modrem nebu. Polagoma se je vojvoda zamislil v prijetne misli ter je popolnem bil pozabil, kje da je, pozabil je mično naravo, ki je pod njim tako rekoč zadremavala; kar mu zadoné na ušesa goselni glasovi, izvabljeni od lahke umétniške roke.

Prijetno iznenadjen in v resnici očaran po teh sladkih in čistih glasovih ozrl se je vojvoda po umétniku. Na prvej mramorovej stopnici k predhišju je sedel zal mlad deček, držéč se imenitno in brezskrbno, igral je z lôkom po goslih in jim izvabljal akorde (glaseve), da bi mu jih bil zavidal celó kak mojster.

Kmalu je vojvodova pozornost vzbudila pozornost mladega goslarčka. Vidéč, da ga pazno gleda, zravnal se je; on, njegove gosli, njegov lok, vse je, rekel bi, novič oživeló pod tem pogledom, in deček je začel čudovito lepo gosti.

„Kaj pa igraš tu, malček?“ vpraša ga vojvoda Guiški ter mu dá znamenje, naj se mu približa.

„Kar mi tako na um pride, Vaša visokost,“ odgovori deček.

„Tedaj umeješ godbo?“

„Nekoliko.“

„Kdo te je je učil?“

„Moj oče, dokler so še živeli, Vaša svetlóst!“

„In potlej?“

„Nikdo več, Vaša svetlóst!“

„Koliko je tega, kar so ti oče umrli?“

„Kmalu bode temu tri leta.“

„Kaj delajo tvoja mati?“

„Sirota, šla je za očetom na óni svet.“

„Kdo tedaj skrbi zate?“

„Dobri Bog, Vaša svetlóst,“ odgovori mali Florenčan z gauenim glasom.

„A od česa se hraniš, ubogi deček?“

„Od svojih gosel, svetlóst! Igram pri palačnih vratih poslom na veselje; in ako so ti zadovoljni, dajó mi jesti od tega, kar jim ostane, za mene je vse dobro. Danes je prvič, da igram pred gostilnico. Sicer pa nisem igral, nego le poskušal sem. Vender, ko sem videl, da me Vaša svetlóst gleda, pri materi božjej pomočnici, to me je vzbudilo, in — igral sem.“

„Pa še izvrstno, ljubi moj; lahko se ponašaš,“ reče vojvoda, katerega so ganili priprosti dečkovi odgovori, kakor tudi njegova prijetna in zala postava. „Koliko ti je let?“

„Tega ne vem prav, Vaša svetlóst!“

„Kaj, ti ne veš, kdaj da si rojen?“

„Oh dá, ne zamerite! prišel sem na svet 1633. l., moja uboga mati mi je to večkrat pripovedovala.“

„Star si tedaj trinajst let,“ reče vojvoda čudèè se.

„Mogoče, Visokóst, jaz nisem nikoli računil in Vam tudi moram povedati, da ne znam dalje šteti nego do pet.“

„Škoda, da ni deček v Parizu, ondu bi našel svojo srečo,“ rekel je vojvoda sam s seboj govorèè.

„Ko bi to znal, šel bi tjá,“ reče deček, ki je te besede slišal.

„Predaleč je, ljubi moj,“ reče mu vojvoda.

V tem trenutji pride služabnik vojvodi povedat, da je večerja pripravljena. Vojvoda vstane, vzame iz žepa nek denar in ga vrže malemu goslarju gredóè mimo njega. Potem dobrohotno mu namignivši otíde v gostilnico.

Po odhodu vojvodovem je ostal mladi goslarček nekoliko časa ves kakor omamljen. „Škoda, da ni deček v Parizu, ondu bi našel svojo srečo“, — te besede so mu donele po ušesih ter so izpodbujale njegovo radovednost in budile njegovo častihlepnost.

„Našel bi ondu svojo srečo!“ govoril je sam v sebi. „Srečo! Ta bi gotovo obstajala v tem, da bi igral samo takrat, kadar bi se visokej gospôdi poljubilo. Nič!“ — — — vzklikne, skočivši na nogi, „meni se ljubi o vsakem času igrati, meni se vsi ljudjé dopadajo, zato ni treba, da bi šel iskat svoje sreče takó daleč po svetu.“

Izgovorivši te besede, pobere vojvodov dar. Bil je zlat denar s podobo Ljudevita XIV. Ves osupel stoji z denarjem v roci; niti na kraj misli mu ne pride, da bi mu bil vojvoda res hotel toliko denarja dati.

„Gotovo se je zmotil! A jaz si iz njegove razmišljenosti ne smem delati dobička.“

To rekši plane brez pomisleka v gostilnico.

II.

Da-si ni znal, kako bo prišel pred mladega francoskega gospoda, vendar je hitel skozi obédnico, kuhinjo in dolga hodišča gostilnična.

Nek strežaj, ki je nesel pladnik v obédnico, gotovo je bil nekaj pozabil v kuhinji; kajti ko je ugledal malega Florenčana, mislil si je, da je to kak deček, ki služi v gostilnici, dal mu je pladnik v roko in prtič preko rame, rekoč: „Idi in nesi ta pladnik v obédnico!“

Malemu Florenčanu je bilo to všeč, in kakor da bi ne bil v svojem življenji nikoli kacega družega dela opravljal, podal se je v obédnico, izročil je pladnik nadstrežaju ter je začel gledati po dvorani, kje bi bil gospod, ki mu je dal zlati denar.

Ko ga je zapazil, mine ga vsa srčnost. To ni bil več óni ljubeznjivi zamišljeni mladi tujec, ki se je takó prijazno pogovarjal z ubozim, neznanim, mladim umételjnikom; to je velik, imeniten gospod, ponosne postave, ošabnega čela, gosposkih, kratkih besedí.

„Nič ne dé,“ reče sam v sebi mali Florenčan, „saj bom vendar toliko poguma imel, da mu nazaj dam njegov zlat, in potlej, kdo vé? ako

me ugleda, gotovo me on prvi nagovori, saj je bil vender tako prijazen z menoj!“

Ta misel ga zopet opogumi; zmuza se vojvodu Guiškemu za hrbet in z družimi strežaji tekmuje, da bi natančno postregel princu in mu izpolnil vse njegove želje.

Pa vse je bilo zamán! Naj je še tako urno menjával pladnike princu, naj mu je še tako lepo natakal pijače, princ je videl pred seboj le proste pladnike, in se ni brigal za človeka, ki mu jih je podajal, videl je, da se mu polni čaša, ali maral ni za roko, ki jo je polnila. — Večerja je bila končana; vojvoda in gospôda njegovega spremstva so se vzdignili izza mize in so odšli, predno je mali Florenčan mogel dobiti priliko, da bi izročil princu zlati denar.

Zdaj ni znal, kako bi začel in srôc mu je popolnem upadlo; zdajci se loti nekega vojvodovega strežaja.

„Ne zamerite, gospod,“ reče mu, „ali bi ne mogli vi storiti, da bi jaz govoril z vašim gospodom, predno se odpelje?“

„Smešen páglavec, ki hoče govoriti z milostivim gospodom vojvodom Guiškim,“ reče strežaj in se pripravi, kakor da bi ga hotel breniti z nogó.

„Le sunite me, ako vas veseli,“ reče deček ter ponosno vzdigne glavó, „samo storite mi, da bom mogel govoriti z vašim gospodom; le sunite me, jaz vam brce ne vrnem, zaradi tega bodite mirni.“

„No, ko bi mi jo ti vrnil!“ — reče mu zaničljivo strežaj.

„Jaz prvič ne bi sunil takó kakor vi,“ odgovori deček hladnokrvno. „Vi bi sunili tako-le, dobro, vi ste velik in močan; ali jaz, ki sem majhen in slab, dal bi jo vam tako-le, glejte; nogó bi podstavil in trésk! vaš nos bi se valjal po tleh, ali umejete? A bodite mirni, moji nogi se ne ganeta, samo to vas prosim še jedenkrat, storite mi, da bom mogel govoriti z vašim gospodom.“

Strežaj ni mogel, da bi se ne bil smijal malemu Florenčanu, ko mu je s tako resnim licem razlagal, kako zna on brce dajati, in ko je vkljub vsemu žuganju trdovratno silil govoriti z vojvodom, rekel mu je:

„No, kaj pa bi rad milostivemu gospodu?“

„Povedati vam hočem,“ odgovori deček. „Godel sem na gosli pred vašim gospodom; bil je zadovoljen; a to ni nič čudnega; saj sem tudi užé druge gospode zadovoljil s svojimi gosli. A čudno je to, da je vaš gospod segel v žep in mi vrgel denar, a ta denar je zlat.“

„No, kaj pa je v tem hudega?“ vpraša strežaj.

„V denarji ni nič hudega, gospod Francoz,“ reče deček, „lahko bi ga obdržal; a ravno zato vas prosim, storite mi, da bom mogel govoriti z vašim gospodom, da mu denar nazaj dam.“

„Ali noriš, deček?“ reče strežaj povzdignivši rámeni. Če ti je gospod dal zlat, tvoj je, in ti ga smeš obdržati.“

„Vi me niste razumeli, ko vam pravim, da se je vojvoda lahko zmotil. Po zlatu se ne daje, če kdo malo zagóde na svoje borne gosli. Ko bi vi tako dobri bili“ . . .

„Italijan, ti si norec,“ reče mu strežaj in hrbet mu obrnivši otide.

„Norec! norec!“ ponavlja mali Florenčan nejevoljno. „Ko bi mi bil gospod dal denar z besedami: Ná, Baptist, tu imaš zlat, podarim ti ga —

gotovo, potlej bi bil norec, ako bi ga ne hotel obdržati; ali gospod se je zmotil; veliki gospodje so večkrat nepremišljeni in malomarni, ter delajo kakor bi jim ne bilo mnogo mar za njihov denar; stavim, da bi jih lahko kdo okradel, ako bi le hotel, ali jaz nečem tega; moj oče so mi na smrtnej postelji večkrat ponovili: Bodi pošten človek, Baptist, in Bog ti pomóre in srečen boš. In jaz hočem biti pošten človek, vkljub temu grdemu strežaju, ki mi je hudobni angel. . . . Moj dobri angel mi takó svetuje,“ dejal je Baptist vračajoč se na dvorišče, „in njega samega hočem poslušati. — Nikakor nečem, da bi gospod, prišedši v Pariz in preštevši svoj denar, rekel: manjka mi jeden zlat, in spomnivši se zláta, ki ga je meni vrgel, mislil bi potem slabo o meni; nè, nè, tega nečem!

Storila se je noč, noč brez mesečine, to je prav temna, črna noč.

Pri gorečih baklah je videl Baptist vse priprave za odhod; vojvoda sede v svojo kočijo s svojimi plemenitniki, a njegovi paži in strežaji na konjih so pričakovali voznikovega poka z bičem, da bi se spustili v dir. Še jeden trenotek in ubogi Baptist je v svojej poštenosti in otročej priprostosti ves prestrašen videl po vodi splavati vse svoje upanje, da bi mogel gospodu vrniti njegov zlat. Kaj mu je začeti? Že je postiljon zajezdil svojega konja, bič zažvižga v njegovej žilavej roki; jeden, dva, tri, gospóda se zvrstí, kočija se premakne; še gredó konji le v stop, a še jedno minuto in — izginili bodo. . . . Za veliko zló treba velicih pomočkov; Baptist se ne obotavlja več; hitro skoči na kočijno stopnico, ondu se prime in obdrži, in zaradi teme ga nikdo izmed vojvodovih ljudi ne opazi.

Tu je zdaj izven Florence; idimo za njim po cesti v Turin.

III.

Izprva je Baptist tako malo premišljal svoje početje, da ni drugzega občutil nego veselje, da ga tako izvrstni konji v dir vozijo; ali za tem veseljem obide ga kmalu strah. Na voznej stopnici sedéč, z obema rokama se držeč lesenih, pozlačenih stranic, ki navadno varujejo strežaje, da se ne zvrnejo ne na desno ne na levo, zaletavanje kočije, vse to mu je vsak trenotek pretilo, da ga vrže na tla. Zdaj je bilo vse, kar je mogel storiti, da se obvaruje nevarnosti, v katerej je bil, jedino to, da se čvrsto poprime nevarnega mesta, katerega si je izbral; strah in skrb podila sta mu spanec iz oči.

Vender se človek na zadnje vsemu privadi, tudi neprenehane nevarnosti. Ko je Baptist videl, da vkljub strahú ne pade z vozá in ko je po prvej omamljenosti se prepričal, da je mesto še precej ugodno, spomnil se je še le, kaj je pustil v Florenci; srcé se mu je skrčilo in solzé so ga polile. In vender to ni bila niti nežna in prizanesljiva mamica, niti njegov oče, kajti ubogi deček je bil sirota brez očeta in matere; to tudi ni bil prijatelj njegovih let, še manje kaka gostoljubna krčmarica, kajti sirotek Baptist je legal spat, kjer je ravno bil; vsako ležišče mu je bilo dobro, a po največkrat je spal pod milim nebom. A poslušajmo njegovo tiho toževanje in znali bomo, kaj mu je srcé težilo.

„Moje gosli, moje jedino prijáteljstvo,“ govoril je ihtéč se, „kako sem vas mogel vender pozabiti, pustiti vas same v gostilni, ki je vsacemu odprta,

in kjer vas bode noga prvega človeka, ki pride vanjo, pohodila in strla! O moje gosli, moje ljube gosli, jedino moje bitje, ki je imelo za mene glas, ki me je spominjalo glasú moje preljube matere, kje in kako vas zopet najdem, ako se še kdaj vrnem v Florenco? Moje gosli niso bile navadne gosli, niso bile mrtva stvar, kakor mi je to pripovedovala stara Barbara, ki me je časi prencčila v svojej bornej sobi; moje gosli so mi bile prijatelj, tovariš, tolažnik. Če sem bil kacega dne lačen, da se mi je na licu poznalo, znal sem izrabiti iz njih tožeče glasove, ki so memo idoče ljudi genili; ako sem bil vesel, bili so tudi glasovi mojih gosel takó veseli, kakor moja duša; poslušajoč moje gosli, vsak je lahko dejal: Baptistek je imel danes dober dan, ali pa: Baptistek danes ne vé, kje bode spal. To je res, da si z zlatom francoskega gospoda lahko kupim druge gosli, še celó dvoje, morda celó troje; ali ta zlat ni moj, in potem bi tudi gosli ne bile moje, — moje, ki mi jih so moj oče zapustili, takó ljubeznjive, prijazne, in mojemu lóku takó pokorne, da sem si časi celó mislil, da dajejo glasove od sebe predno se jih lok dotakne. Moj Bog, kaj se zgodi mojim goslim! V kacem stanu jih najdem, kadar zopet nazaj pridem v Florenco! O jaz neumnež! ali mi je bilo treba pustiti moje gosli in dirjati za tem gospodom, da mu izročim denar, za katerega njemu morda še celó nič mar ni!.. Res je, tak zlat denar... je lepa stvar... ali moje gosli so še več vredne; jaz bi dal zanje vse zlate vsega svetá, če bi jih mogel zdaj v tem trenutji tukaj pri sebi imeti. Ali zdaj je vse zamán! Nihée mi jih ne more dati, kakor mi tudi nihée ne more povrniti ubozeга očeta in ljube matere, in jaz — saj se dobro poznam — nemogoče! jaz ubogi siromak zdaj tudi več ne bom znal igrati na druge gosli; kakor tujemu človeku ne morem, da bi rekel oče! in tujež ženski ne morem, da bi rekel mati! Oh, izgubil sem svoje gosli, izgubil sem vse!

Te njegove vzdihljeje in tožbe pretrga sunljeje, ki ga začuti in nemilo je bil vržen na tla, kjer je obležal, kakor da bi bil omamljen.

„Kaj pa je? Ali se smo zvrnili?“ kričal je z zaspanim glasom princ?

„Né, milostivi gospod, ampak ôs se je zlomila,“ odgovori kočijaž, „in ravno zdaj smo blizu male vasí; če tedaj milostívi gospod dovolite, odprežem jednega konja in zdirjam po kovača, ki ga poznam, in ki bode z veseljem popravil voz vaše milosti.“

„Tedaj le idi in ne govori toliko,“ odgovori nepotrpežljivo vojvoda Guiški.

Med tem pogovorom se je bil Baptist zopet pobral in ko se je bil otípal in se prepričal, da si ni nobene kostí zlomil, gledal je radovedno okolo sebe, da bi spoznal kraj, kje da je; ali zastonj, — vse mu je bilo neznanó. Če bi tudi ne bila tako temna noč, poznal bi ne bil kraja, ker tukaj ni bil še nikoli. — „Nič ne dé,“ rekel je sam v sebi, „kolikor pota lahko predirjajo konji v šestih urah, — „nič ne dé, ne moremo še daleč biti, znal bom sam dobiti pot nazaj v Florenco; — zdaj je lepa priložnost, v tem ko voz stoji, približam se kočijiskim vratcem in princu izročim zlat; potem se pa vrnem nazaj iskat svojih gosli. O mati božja pomočnica, daj da jih zopet najdem!“

Ves navdušen stopi Baptist h kočiji, ali nejevoljni glasovi, ki so se slišali iz kočije, vzeli mu so ves pogum; vojvoda je namreč kregal svoje ljudi, da niso pred odhodom preiskali kočije. Ljudjé so se izgovarjali in drug drugzega dolžili; drug družemu so pretíli in se opravičevali, in Baptist bi ne

bil dobro naletel, ako bi se bil zdaj vanje mešal; strah ga je bilo, stal je na strani in čakal ugodnega trenutka.

V tem so zasvetile v daljavi bakle in svetilnice, in kmalu se je prikazalo nekoliko ljudi, ki so prinesli vse, česar je bilo treba, da se popravi nesreča, ki se je bila zgodila.

Lótijo se dela, in ko je bilo upanje, da kmalu zopet odrinejo, približal se je Baptist drugič k vojvodi, katerega glava se je bila pri odprtem kočijnem oknu prikazala.

„Visokóst!“ izpregovori Baptist s tresočim glasom ter hoče dalje govoriti; kar mu vojvoda, ki ga je bil zapazil, pa ga ni spoznal, vrže nek denar in zavpije svojim ljudém: „Odpodite mi vender tega nadležnega prosjaka na cesti!“

V tem trenutji je bila kočija popravljena in postiljon zopet zasede svojega konja.

„Prosják!“ reče Baptist, „o jaz nisem prosják, to mu hočem dokazati!“ To izrekiš pobere denar in steče za kočijo, ki se je bila ravno premaknila.
(Dalje prih.)

— x —

Jelen in zajec.

(Basen.)

Jelen in zajec sta se razgovarjala v gozdu pod košatim drevesom. Jelen je prav tiho govoril, poslušal in se oziral na vse strani, a zajec je govoril na ves glas, kakor da bi se nikogar ne bal.

„Cuj!“ reče jelen zajcu, „ali ne slišiš, da nekdo prihaja?“ Zajec se mu smeje in pravi: „Tudi jaz dobro slišim ter poznam pse bolje nego li ti; ali v tako velicem gozdu se psov ne bojim.“

Jelen je dobro slišal, da se psi bolj in bolj približujejo, in — niti pet niti šest, naglo zbeži na drugo stran.

Zajec se mu je smijal iz vsega grla, da je takó bojéč. Ali glej! psi so že tukaj, obkólijo zajca od vseh strani, vlové ga in zadavijo.

Predno da izdahne, pomislil je, kako pametno bi bilo, ako bi bil z jelenom peté odnesel.

Orci slúšajte óne, ki vas opominjajo in opozárjajo na nesrečo, ki vas lahko zadene iz nemarnosti in neprevidnosti.

— x —

Na razvalinah.

V nébo debéli zidóvi kipéli,
Stáli so krépkó sovražníku v brán;
Ljuti násilníki v njih so živéli:
Tu je naródu bil jarem kován.

Kám so pobégnili silní tiráni,
Da ne vzdihúje pod njimi ratár?
Njih so gradóvi do tál razkopáni:
Kmet je ozidju in tlóm gospodár.

Solnce ruméno z višine obséva
Dánes na zémli mogóčne ljudi,
Jútri pod zémľjo teló se jim déva:
Kar se rodilo je, smrti živi.

A. Ščinkovec.

— x —

Dobra sestra.

Milka in Vladko sta imela dobro sestro, Anico po imenu. Kadarkoli je prišla Anica iz šole, bilo je njeno prvo vprašanje: kako sta? ali sta zdrava? in jeli sta ubogala očeta in mater? Potem ju je poklicala k sebi in jima je brala, kako lepo povest iz svoje šolske knjižice. Necega dne, ko so zopet vsi trije skupaj sedeli, pripoveduje jima tako-le: „Milka in Vladko, vidva sta še premlada, da bi hodila v šolo. Kdor je še tako mlad, kakor sta vidva, tak še malo vé. A človeku je treba, da zná mnogo. Vse, kar je lepega in koristnega, treba se je učiti v mladosti. Največ se učimo

v šoli. V šoli je vse drugače nego lí domá v hiši. Tu sedé otroci v dolgih klopéh in gledajo na učitelja. Pred naukom se moli ali poje in potlej se začne nauk.

Pod klopjó na polici ima vsak otrok svojo knjižico, plôčico, risalo, písanko in peró. Vse te stvari stojé na polici, dokler učitelj ne ukaže, da jih otroci

vzemó. Največje veselje v šoli je takrat, kruha, a vidèč, da je siromak bos, hití k očetu in jih prosi, naj bi dali siromaku svoje stare črevlje. Oče to radi storé. O da vam je bilo videti Slavka, kako vesel in srečen je bil, ko je videl, da si siromak obuva črevlje in blagoslávija njega in njegovega očeta.

Ta povestica nas uči, da tudi mi moramo pomagati siromakom. Prošiti moramo svoje starše zanje, in starši nas bodo radi uslišali, kadar bomo prosili za siromake.“

Takó je podučevala Anica svojega bratca in sestrico; otroci, tudi vi storite takó.



kadar znajo otroci čitati.

Poslušajta, čitatí vama hočem o Slavku, ki je bil dobrega srcá. To povestico bodeda čitala tudi vidva, kadar bosta v šolo hodila.“ To

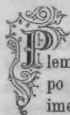
rekši, vzame Anica knjižico in bere bratcu in sestrici naslednjo povest:

„Bilo je pozno v jeseni.

V hišo Slavkovega očeta pride prosják ter prosi, da bi mu kaj podelili. Slavko mu dá kos

Kralj Vsemir in njegov svetoválec.

(Pripovedka.)



plemeniti vladar Vsemir je godoval svoj god sè svojimi podložniki. Kmalu po svečanosti je umrl njegov prvi svetoválec in treba je bilo novega imenovati. Da bi si laglje poiskal dobrega, modrega in plemenitega človeka v tako imeniten posel, pokliče vse plemenite, previdne, uplivne in modre možé, ki so bili po prostranej državi na glásu, v prestolno mesto. Ker se je hotel vladar osobno prepričati o modrosti in plemenitosti poklicanih, povpraša v pogovoru mimogredé, kakó so godovali njegov god.

Prvi reče: „Jaz sem vse svoje kmete sklical ter jim ukazal na predvečer tvojega godú po vseh vrhovih gorá, koder sega moja oblast, velikanske kresove zažgati; družega dné pa sem prirédil velik lov, katerega so se tudi vsi kmetje od ranega jutra do pozne nóci udeležili, in zvečera smo pri sijajnem plésu in pri zlatej kapljici do poznega jutra veselo tvoj god godovali.“

Drugi reče: „Jaz sem ukazal na jezeru, na čegar pobrezji moj grad stoji, umétalen ogenj napraviti in naposled vse jezero divno razsvetliti; a po jezeru so brodniki pevajočo gospódo mej pokom možnarjev vozili.“

Tako pripoveduje drug za družim, ko pride slednjič vrsta na zadnjega, ki je pohlevno zadaj stal in nikakor ní mogel pričéti.

„Nu, prijatelj, ali nisi tudi ti godoval mojega godú?“ pravi Vsemir šaljivo.

„Dá, sem svitli kralj, a ne takó sijajno, kakor ti gospodje tukaj,“ odgovori vprašani.

„Tedad niste imeli nikákeršne posebne svečanosti,“ nadaljuje kralj.

„Svitli kralj!“ povzame zopet prvi besedo, „tudi jaz sem sklical svoje kmete in sužnje, ter sem prvim za tvoj god odpustil vse dolgove, a sužnjim sem dal zláto prostóst. Tudi sirote in uboge sem pozval na svoj grad ter sem jih po mogočnosti pogóstil; poleg gradú pa sem postavil primerno poslopje, hram omiki za cvetočo mladino, ter ta dan slovesno odprl novo učilíšče, v katerem se bodo urili mladi državljani v različnih vědah, blažecih srcé človeško, in se učili ljubiti svojega vladarja in milo domovino.“

Skrivna solza radosti se utrne plemenitemu kralju v očesu, in pravi: „Naša kraljeva dolžnost je človeštvo plemeniti in za vse lepo, plemenito in dobro navduševati. Radujem se, da sem našel možá, kateri se z mojimi misli popolnem strinja; imenujem te tedaj kraljevim svetoválcem vpríčo vseh tukaj navzočih; a vas prosim, da naju domoljubno podpirate pri vseh podjetjih, ter svoja dela vravnate v najinem smislu.“

Če so vsi navzoči ravnali po kraljevej želji, tega nam pripovedka ne oméni; a toliko je gotovo, da je plemeniti vladar sè svojim modrim svetoválcem mnogo dobrega storil državljanom, in jih za vse lepo in plemenito navdušil ter je takó srečo tudi najnižjih stanóv pospeševal.

Še dolgo po Vsemirovej smrti je bil znau prigovor mej narodom, ki se je rabil, kadarkoli je kdo hotel plemenitost posameznih ljudj zaznamovati, in se glási: „Ta je gotovo iz Vsemirove države.“

Kralj in njegov svetoválec sta že davno umrla, a njuna blaga dejanja proslavljajo še zdaj vnuki onega národa, mej katerim sta živela.

Jos. Lavrič.

Lilija.

Na polji je rasla lilija, lepa bela lilija. Okolo nje so cvetele in dehtele njene sestřice, rudeče, višnjave in pisane cvetlice. A bela lilija se je dvigala iz zelene trave in je razprostirala svoje belo krilo. Srkala je živež iz zemlje in zraka, lpila roso nebesko, in dihala váse sveži vzduh.

Naslajevala se je z zvonkim ptičjim petjem in poslušala, kaj govoré ljudjé, idočí memo nje. Hvalili so jo vsi in povelíčevali; oče je kazal na njo in priporočal jo deklicam v zgled devištva in nedolžnosti; celó gospod župnik v cerkvi so govorili o njej in slavili njeno belo krilce — podobo čistosti. In kdor je prišel memo nje, nihče si ni upal jej storiti zléga. Rasla je veselo in čvrsto, in krepko se je razvijalo njeno stebelce, širil in bélil se njeni cvet.

Bil je vroč poletni dan. Zlato solnce je pripekalo s sinjega neba in zrak je vročine trepetal nad pisano poljano. Lilija je stala na polji, ovenela sicer nekoliko od soparice, vendar je bila še vedno polna žívljenja in polna močí. Ptiček pripodí se k njej, izpod sinjega neba od nekóđ prifrčí. Zlati krili je imel in pisano perje. In znal je peti, lepó peti. Mi ljudjé ne umejemo, kaj pojó in ščebetajo ptičí, a razumela je lilija, kar je gostolel krasno in zapeljívo zlatokrili ptiček belej liliji. Prosil jo je in nagovarjal, ko je takisto obletaval jo, naj mu dovoli, da sede njej na sabljasta peresca, da jej gleda v snegobelo lice in rumeno srčice, koder so dosléj šumele le pridne bučelice in rumeni čmrlji. A lilija mu neče dovoliti tega takó; pripoveduje mu, kaj je čula od ptičkov, ki sta letela davi pod sinjim nebom in pogovarjala se. „Ptiček je letel in zraven njega ptičica,“ rekla je lilija, „in pravil je ptiček, kako se mu je godilo pretekle dní. Takó je govoril ptiček: „Huda zima je bila. Sneg povsod, kamor bi pogledal, na zemlji, na drevji in po strehah. Živeža nič — lakot strahovita. Na drevesi visí gradič, zeleno streho ima in bele stene. Notri je potreseno polno rumenega zrnjeca. Naredim smuk v gradič, vratca se zaloputnejo za menoj, prestrašim se, skušam pobégniti, ali vse zamán! Priplesa deček po jablani gori, sname gradič in vesel stopa z veje na vejo, vedno niže in niže. Izpodletí mu, štrbonkne na tla, deček, gradič. Joj, joj, strah in veselje! Tičnica se odprè, jaz vzletim na bližnjo lipo, otremem svoje gosto krilce in zažvrgolim, da sem se rešila ječe in sužnosti.“ Takó sta ščebetala ptiček in ptičica in poganjala se visoko nad mano; slednjí sta se izgubila tam za ónim gričem, kjer rastó zelene smreke in temne jelke.

Zlatokrili ptiček ničesa ne odgovori na to; zapoje in zagostolí, da se ubogej liliji kar krčí srcé in vrší jej pred očmi. Ptiček sede na zeleno peresce in zrè liliji v bela lica in rumeno srčice. In cvetlici je takó čudno, takó sladkó in takó hudo pri sreí. Ptič strepne s perotnicami in odletí. Ubogej liliji je zlomil krilce in revica vzdihuje in joka in toži, a ptiček, zla-

tokrili ptiček letí nad poljano navzgor in veselo gostolí. Ne mara, da bi poslušal jok in stok nesrečne lilije, ki jej krvaví srcé in venejo snežna lica.

To je bilo včera j opóludne, ko je greló solnce z jasnega neba. Davi je prišel pastir, pasóč čredo ondód, pogledat po svojej cvetlici. Na tleh je ležala bela glavíca zvenela. Dečku se je milo storilo, orosilo se mu je okó in otišel je s potrím srcem k svojej čredi.

Jos. Gradáčan.

Rudolf Habsburški.

Po smrti Friderika II. (15. junija 1246. l.), ki je bil zadnji vladar iz rodovine Babenbergovcev, napóčili so za Avstrijo zeló slabi časi. Za tega časa je bila tudi na Nemškem velika zmešnjava. Nevkrotljivi viteški duh je zabrédel po premnogih krajih v veliko krvoločnost. Največ gradóv se je izpremenilo v razbojniška zakóťja, pred katerimi ni bil varen niti slabjši sosed niti kak tuj popotnik. Močnejši vitez si je trdil z mečem svojo voljo. Kdor je bil močnejši, ta je bil velják. A mej temi notranjimi bóji je dostojanstvo nemškega cesarskega prestola tako minévalo, da ni nobenega kneza več mikalo zasésti visoke časti. Zatorej so nemško krono nekateri volilni knezi ponujali angleškemu vojvodi Rihardu Kornvelskemu, a drugi zopet kralju kastilijanskemu Alfonzu. Obá sta pa carovala samo na videz. Zadnji niti prišel ni v svoje carstvo, a prvi redko kedaj. Ker se ni nobeden mnogo brigal za izročeno mu čast, godíle so se največje krivice nekaznovane.

Nemški knezi so čutili, kolika potreba je, da v tako velikej državi in v tako zamotanih časih, dohode cesarsko čast v roke povse umen in krepák mož. Rihard Kornvelski je bil umrl; torej pokliče v kimovci 1273. l. nadvladika Verner nemške kneze v Frankobrod, da si izvolé cesarja; — a sam jim nasvetuje, da proglasé za cesarja Rudolfa, grofa Habsburškega, kateri je „čestilec cerkvi, prijatelj pravici, mož poln veleuma in pobožnosti, ljubljen od Bogá in ljudi.“ — Vsa Nemčija je pozdravila z radostjo novega cesarja, kajti:

Vtolažen je strašni krvavi prepír
Brezvladnega časa, na svetu je mir;
Vladarju so v rokah osode,
Zgubila grózo sta jeklo in meč,
Slaboten in miren ne trese se več,
Močnejšega suženj da bode.

Cesarsko krono je prejel Rudolf v Ahenu. Pripovéda se, da si je — ker se je bilo žezlo slučajno izgubilo — Rudolf dal véрно udanost volilnih knezov prisézati na križ, katerega je bil dvignil od oltarja ter dejal: „To znamenje, ki je spásilo (odrešilo) nas in ves voljni svet, more namestiti tudi izgubljeno žezlo.“ — Bistroumje, s katerim je takó vrlo rešil novi cesar občno zadrégo, ki se je bila zaradi izgubljenega žezla pojavila, znali so vsi visoko ceniti.

Pogledimo si — prej nego nastavljamó životopis tega veleodličnega možá — končí površno njegovo prejšne življenje.

Rudolf I., grof Habsburški in Kiburški, rodil se je 1. maja 1218. leta. Odgojili so ga v viteških poslih na dvoru cesarja Friderika II. A pozneje je živel na svojih precej dobrih in velicih posestvih v Alzaciji in Helveciji. Več časa nazivali ste ga mesti Štrasburg in Ciriš svojega váruha in glavarja; v obče spoštoval ga je vsakdo viteza stroge pravičnosti in junaštva, a blazega in plemenitega srcá. Marsikateri siromak mu je bil hvaležen na darovih; a slabejši so ga radi klicali v pomoč proti močnejšim protivnikom. Dokaz njegove pobožnosti nam daje oni dosti znani dogodek, ko je nekoč na lovu Rudolf — takrat še malo sláven — svojega konja razjašil in ga daroval duhovniku, ki je hitel ter nesel umirajočemu poslednje tolažilo, presveto rešnje telo, a sredi pota ga je zaprécil hudoúrník. Jutrodan je zopet duhovnik privedel konja grofu nazaj, a ta mu ves zavzet reče:

Bog varuj me, — — — — —
 Da konja jemál bi za svojga,
 Jezdaril na lov in boj bi ga spet,
 Ki stvarnika nosil je mojga!
 In ako ímeti ga tebi ni mar,
 Ostane naj službi cerkovni v dar,
 Saj temu on bil sporočen je,
 Od kiga v najém posvetno oblast
 In blago imam, in zdravje in čast
 In dušo in kri in življenje.

Prosil je nató blagemu grofu duhovnik povračila iz nebes in — kakor dokazuje zgodovina — izprosil mu ga je tudi. — Pripoveduje se, da je ob volitvi prišel óni duhovnik v Frankobrod ter je viteze s tem dogodkom zeló ganil ter ravno on je mnogo pripomogel, da je bil Rudolf izbran za cesarja.

Rudolf je bil zapleten v boji z mestom Bazelom in ondótnim vladikom, ter je takrat z vso svojo četo oblegal to mesto; kar se mu javi novica, da je on izvoljen nemškím vladarjem. Takój se pomiri s sovražnikom ter otide v Porečje (Ahen), da ondu prejme cesarsko krono.

Prva skrb Rudolfova je bila, da ustanovi v svojih deželah red in mir. Osebito v tem poslu so novega cesarja mnogo zavirali nekateri mogočni mu protivci; izmed njih je hrabri Otokar II., kralj češki — kot nemški knez — jako se branil, da bi spoznal v Rudolfu svojega cesarja, ker je ménil, da bi se bila pristovala nemška krona jedino le njemu, najveljávnejšemu vseh knezov. Takrat je vladal ravno on nad avstrijskimi deželami, a to posebno strogo. Rudolf dobro vedóč, da z lepimi besedami tu nič ne opravi, pohítí z vso vojsko pred Beč. Otokar, ki je bil tudi prispel tjá, spoznal je, da je nemogoče sovražnika premagati, — torej je prosil na kolenih Rudolfa, da mu oprósti. Ošabnež se je, da-si v sijajnej baržunastej opravi, moral také globoko ponižati pred priprósto oblečenim Rudolfom. A ta ponižnost je bila samo na videz — kajti skoraj za tem se je napótil s svojo vojsko proti Beču. Z nemškím cesarjem se je vojeval Otokar II. na moravskem polji 26. avgusta 1278. l. — a Rudolf je zmógel. Sam Otokar se je hrabro bojeval; osemnajst

rán je uničilo napósled njegovo junaško življenje, akopram je bil ukazal Rudolf, da naj — kolikor mogoče čuvajo kralja smrti.

Nihče ni zdaj več zabranjeval Rudolfu polastiti se Moravske. V Češko pak je šel do Kolina, kjer je sklenil mir. Kraljeviču češkemu Vencelju je dál kraljevino Češko, a njega je oženil s svojo hčerjo Juto. Avstrijskim deželam pa je — kakor so želeli stanovni — svojega sina Albrehta imenoval glavárjem.

Silno težav je novemu cesarju napravljalo uredovanje toliko zanemarjenega cesarstva. Posle smrti Friderika II. 1250. l., torej blizu do trideset let bilo je v tej obširnej državi vse povprék brez najmanjšega práva in réda. Kakor smo užé v početku svojega spisa oménili, zaplođilo se je v tem dolgem času brez mere mnogo roparskih vitezov, pred katerih napadi ni bil nihče varen. Med seboj so se pobijali in vso slavo videli v tem, kakó so drug družemu zapalivali gradove ter se ropali. Jeden najsílnjših je bil bojaželjni grof Eberhard Virtemberški, ki je bajé imel geslo: „Bogu prijatelj, a svetu neprijatelj.“ Povsod po širnem cesarstvu je potoval Rudolf ter vsacemu, bodi si najnižih stanov, razsodil o pravici; čestokrat je dejal: „mene niso zató izvolili cesarjem, da bi se pred ljudmi skrival!“ — Leta 1290 je prišel v Tirinaško ter ondu ukazal 29 vjetih roparskih vitezov v Erfurtu umoriti; a po tem je ostal v ónih krajih še leto in dan, dokler ni uničil vseh roparskih gradov, katerih je bilo 66 na številu.

Rudolf je silno želel, da bi mu na prestolu, za katerega je on vse svoje moči žrtvoval, slédil od četririh sinov jedini mu preostali vojvoda Albreht. Ali knezi niso zakrivali proti tej nakani svoje nevolje. Albreht ni bil po svojej trdosrénosti in neprijaznem obnašanji posebno priljubljen. A knezi volileci niso radi videli, da bi jim kdo kratil njihove pravice ter jim usilil vladarja, ki pohaja iz rodú, kateri si je v tako prilično kratkem času pridobil toliko moč in slavo. Nevoljen zaradi tega je zapustil Rudolf državni zbor v Frankfurtu in se napótil užé nekoliko bolán proti Štrasburgu. A čutil je skoro kakó so mu vidno moči pešale, želel je torej na cesarskej rakvi v Speieru izčakati svoje zadnje ure — ali še prej nego je tjá dospél, prehitela ga je smrt v Germersheimu 15. julija 1291. leta. Umrl je v 73. letu svoje dóbe; a v 18. letu svojega carovanja.

Rudolf Habsburški je slóvel še kot grof na svojej pravičnosti, zmérnosti in junaštvu, a mnogo bolj se je odlikoval v teh prednostih za svojega vladarstva. Vse, kar je prej dobrega izvrševal v malem, deloval je pozneje javno pred vsem svetom, kakor pravi dobrotnik vseh ubožnikov.

Visoke a šibke je bil rasti, príproste nravi; jedel in pil je le prilično malo in zmérno. Oblačil se je navadno v sivo kamižolo, na katero je krpe čestokrat — osobito v vojski — prišíl si sam. S svojim prijaznim obnašanjem moral se je vsacemu takój prikupiti. Tudi poštene šale je ljubil. Nikdar pa mu ni primanjkovalo pri nobenem činu ozbiljnosti in stanovitosti. Ko je bil jednóč s svojo vojsko v velikej sili gladí poginiti — sovražnik je namreč zaségel ves živež, ki so ga peljali v Rudolfov tabor — izpuli je sam cesar na polji repo ter jo surovo jedel, a po njegovem zglédu tudi vojaki. Ko pa niso več našli répe, dal je napasti sovražnika, ter dejál: „Ako premagamo, dobódemo dovolj jesti in piti, ako nas pa oni premórejo, dali bodo vjetnikom končí potrebne hrane.“

Njegovo zaupanje v Bogá moremo lahko razvideti iz besed, ki jih je rekel iskajoč privrženikov za boj na Otokarja necemu porénskemu grofu, ki ga je vprašal, kdo naj pač varuje njegov zaklad, dokler se ne povrne nazaj. — „Jaz nimam zakladov, niti družega denarja, nego li teh pet belfčev; a Gospod, ki mi je do zdaj pomagal, skrbel bode zame tudi zdaj!

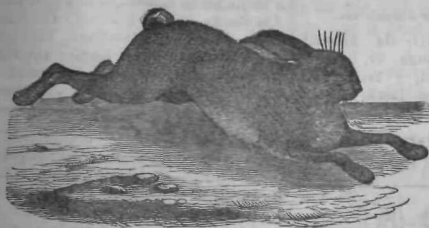
Nikdar pa ni prelomil svojih obljub in dolgo let po njegovej smrti je bila v navadi prislovica za besedolomstvo: „Ta nima poštenosti Rudolfove.“

To Vam bodi — draga mladina — v kratkih potézah život ónega slavnega možá, katerega obnašanje je, da-si različno od prejšnjih vladarjev in vsakako priprosto, ipak imelo takó dobredejen vpliv na vsacega, bodi katerega koli stanú hoče, da se je rad klonil njegovim modrim državnim naredbam — a posebno morate ceniti visok duh Rudolfa Habsburškega zató, ker se vam ponuja prilika spoznati, kako vsemogočni vladar nebes in zemlje plačuje za sluge bogoljubnega prádeda na poznih potomcih veleslavne obitelji našega presvitlega cesarskega prestola, ki slóve po mogočnosti nad 500 let in slóvel bode — po nesmrtnem izréku pésnikovem — — „do časov neznanih!“

V. — z — .

Priredopisno - natoroznansko polje.

Z a j e c.



Zajec je čveteronogata gozdna žival. Imaglavo, vrat, trup, noge in rep. Pokrit je z mehko in gosto dlako. Nogé ima dolge in brze; sprednji nogi ste mu daljši, zadnji ste krajši. Ušesi ste daljši od glave. Oči ima debele in iz-

buljene ter jih ne more zapreti, ker mu so trepalnice premajhene; zatorej spi z odprtimi očmi. Rep je kratek in zasuknen. Zajec v hrib bolj teče nego li s hriba, v nevarnosti gre tudi v vodo in prav dobro plava. — Zvečera se gre past in večkrat ga še jutranjo solnce najde na paši. Po dnevni leži skrčen v svojem ležišči, katero si izkoplje sredi kacega razóra tako globoko, da se malo ne ves skrrije vanje. Zajec se živi ob sočnatih rastlinah, najljubša mu je repa, zelje in detelja. Po zimi, kadar sneg zmrzne, ne more do trave; lačen je in objéda mlado drevje po hostah; a tudi po vrtéh naredi mnogo škode po cepljenih drevescih. Zajéje meso je tečno in okusno, zato ga lovci preganjajo. Zajec je jako boječa žival; človeku, ki se boji vsake stvarce, pravijo: „boječ kakor zajec.“

Razne stvari.

Rešitev zabavnih nalog in rebusa v I. „Vrtčevem“ številu.

Rešitev zabavnih nalog:

1. *Kadar vzameš rokavice z rok, takrat vzameš deset od deset in vendar ostane še deset prstov.*

To nalogo so prav rešili: Gg. Fr. Hladnik in Jos. Rádež, diurnista v Logatcu; Ant. Kovačič, Ant. Režek, Ant. Mišič, Albin Rozina, Janko Pezdirec in Janko Barle, dijaki v Novomestu.

2.	11	To nalogo so prav
	3	rešili: Vek. Škoda na
	3	Zaplazu; Jos. Rádež, di-
	3	urnist v Logatcu; Franjo
	20	Hladnik, diurnist v Lo-

gatcu; Jernej Rajar, nadučit. pri sv. Križu pri Ajdovščini; J. Traun, trg. pomočnik v Idriji; Dragotin Grilec in Fr. Legvart, učenca v Vojniku; Peter Volk, učenec v Staremtrgu. — Josipina Trobiš, učenka v Vojniku in Pavla Peče, učenka v Staremtrgu.

Rešitev rebusa:

Lepe pesmi glas seže v deveto vas.

Prav so ga rešili: Gg. Radoslav Vrankar, učit. na Krembergu; Fr. Govekar, učit. na Igu; Fr. Čokelj v Trstu; Filip Winkler v Ljubljani; Jos. Rádež, diurnist

v Logatcu; Fr. Hladnik, diurnist v Logatcu; Greg. Koželj, učit. v Št. Gothardu; Jan. Tavčar, kap. v Radovljici; Jernej Rajar, nadučitelj Sv. Križ pri Ajdovščini; Franjo Praunseis v Novomestu; Jos. Gruden, dijak v Ljubljani; Th. Bežek, dij. v Ljubljani; Ant. Kovačič, Ant. Režek, Ant. Mišič, Janko Pezdirec, Albin Rozina, Janko Barle, Ognjeslav Sitar, J. Žagar, Ant. Bojanec, Iv. Bobek, Fr. Klinc, Jos. Rems, Fr. Poček in Edi Vohine, dijaki v Novomestu; Jeler Vodopivec, dijak v Gorici; D. Bleiweis, učenec v Ljubljani; Nik. Ahačič, učenec v Trziču; Jos. Ahtik, učenec v Vojniku; Ivan Kušlau, učenec v Planini; Martin Berglez, učenec v Št. Jurji na juž. železnici; Venceslav Blažko in Zdravko Lokar, učenca v Lokavcu; Miha Solar in Jože Žveglar, učenca v Št. Jurji na juž. železnici; Fran Perušek in Fran Troha, učenca v Staremtrgu.

Sofija Pirc, učiteljca v Trziču; Milka Sluga v Celovcu; Tončka Šavnik v Biljah; Ivana Sušnik v Škofjiloki; Matilda Sebenicher na Rakeku; Albina Treven in Ser. Pirc v Idriji; Lizika Slemenik, učenka na Dobrni; Ana Branke, učenka v Ljubljani; Aleksandra Potrc, učenka v Rajhenburgu; Lavoslava Rebek in Milica Volkova, učenki v Lokavcu; Marija Stritof in Ivana Juvančič, učenki v Planini; Franja Korošec, gospd. v Št. Petru.

Rebus.

(Priročil F. J.)



(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Zahvale.

Prisrčna zahvala čast. gospodu Stepanu Krkoču, vikarju v Lokavci pri Ajdovščini, ki nam, odkar so k nam prišli, naročujejo, leto za letom v posebno naše veselje prijetni „Vrtec.“ Za ta blagi dar izrekamo častitemu gospodu podpisani prisrčno zahvalo.

Učenci in učenke Lokavske šole.

Preč. g. L. Herg, kanonik v Mariboru, so učencem v Lembahu naročili „Vrtec“ in knjižico „Peter rokodelčič,“ za kar se plemenitemu prijatelju šolske mladine prisrčno zahvaljuje

Fr. Rošker, nadučitelj.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca, in stoji za vse leto 2 gl. 60 kr.; za pol leta 1 gl. 30 kr. Napis: Uredništvo „Vrtčevo,“ mestni trg, št. 9 v Ljubljani (Laiabach).

Izdatelj, založnik in urednik Ivan Tomšič. — Natisnila Klein in Kovač (Eger) v Ljubljani.



PRILOGA.

K 12. „Vrtčevemu“ listu.

Kdor hoče, bodi si kakeršno koli obznanilo ali sploh kaj primernega za našo slovensko mladino, v „Vrtčevaj prilogi“ obznaniti, plača za vsako dvestopno vrsto z navadnimi petit-črkami 6 kr. za jedenkrat, 8 kr. za dvakrat, 10 kr. za trikrat.

Vabilo k naročbi.

Z denašnjim listom dovršil je „Vrtcec“ svoje jedenajsto leto, in ako Bog dá, stopil bode v **dvanaajsto**.

Predno vabimo k novej naročbi, sveta dolžnost nam je, da se prav iskreno zahvalimo vsem ónim našim in „Vrtčevim“ prijateljem, ki so nam z naročevanjem in nabiranjem naročnikov v to pripomogli, da se je „Vrtcec“ mej našo dobro slovensko mladino širil ter užé celih jedenajst let pri svojem življenju obstal. Ti naši prijatelji, tega smo si svésti, skrbeli bodo tudi še dalje, da se „Vrtceu“ njegov obstanek zagotovi. A tudi mi od svoje stráni smo si prizadejali vse, da bi, kolikor mogoče, zadovoljili svojim prijateljem in naročnikom. Da-si je bilo naše podjetje v preteklih jedenajstih letih silno težavno, vender se nismo bali ne truda ne obilih troškov pri „Vrtčevem“ izdavanji in uredovanji. Še vsako leto se je nabralo toliko naročnikov, da smo list izdajali, da-si težavno, a vender brez kake materijalne izgube. V prvej vrsti gre tedaj hvala vsem ónim rodoljubom in prijateljem naše slovenske mladine, ki so naš list podpirali z rédno naročnino; ako bi teh ne bilo, tudi bi ne imel zdaj „Vrtcec“ ónih tál v našem národu, kakor jih imá; od vseh strani nam dohajajo pisma, da se je „Vrtcec“ našej mladini takó omilil, da ga povsod komaj čakajo.

Zatorej se hočemo v bodočem letu zopet žrtovati v dušni in telesni prid naše slovenske mladine. Skrbeti hočemo tudi vprihodnje, da se nam naša nežna mladina ne iznevéri, ne iztují in ne okúži v sedanjih silno burnih časih, nego da raste Bogú in ljudém na čast in veselje ter v korist in blagor naše drage domovine.

Da pa to svojo težavno nalogo srečno izvédemo, prosimo vsacega pravega rodoljuba in prijatelja slovenske mladini, naj nam ne vzkráti svoje podpore, temveč naj si prizadeva, da nam še vsaj jednega novega naročnika pridobi. Kdor se ne more naročiti na naš list, prosimo ga, naj ga kómu družemu priporočí v podporo in naročbo.

Brez obile naročnine dobrega lista izdajati ne moremo, a slabega lista izdajali ne bi radi; zatorej se nadejamo, da naša prošnja do slovenskih rodoljubov in prijateljev slovenske mladine ne ostane brez uspeha.

Program našemu listu ostane tudi bodoče leto neizpremenjen, to je, kakor do sih dob takó ostane „**Vrtec**“ tudi v prihodnjem letu še vedno to, v kar je odménjen: **slovenskej mladini v pouk in zabavo.**

Prizadevali si bomo, da bode vsak njegov list z bodočim letom zanimiv ne samo po obsegu, nego tudi po različnosti sestavkov. Uravnava mu bode taka, da bode ustrezal malej a tudi bolj odraslej slovenskej mladini, slovenskim učiteljem, starišem in sploh odgojiteljem mladine.

Posebno opozárjamo naše čitatelje na „**Vrtčevo prilogo**“, katero bomo po razmerah naših gmotnih močí po večkrat pridévati „**Vrtcu**“ ter jo uravnali takó, da bomo v njej objávljali vse, kar je mladini in posebno slovenskim učiteljem primerno; a tudi druge drobnósti bomo nabirali v „**Prilogo**“, da nam ne bodo jemale v „**Vrtčevem**“ listu drugim sestavkom potrebnega prostora.

Cena „**Vrtčeva**“ ostane ista, namreč:

☛ Za vse leto 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr.

Naročnina naj se nam še **ta mesec** pošlje, da bomo znali primerno število listov priréditi.

Naročnina se pošilja pod naslovom:

Uredništvo „Vrtčevo“ na mestnem trgu štev. 9 v Ljubljani (Laibach).

— x —

Knjižnica za slovensko mladino.

Kakó je s **tretjim** zvezkom knjižnice za slovensko mladino, katerega smo obljubili z letošnjim „**Vrtcem**“ izdati? Na to vprašanje bodi naslednji odgovor: Tretjega zvezka „knjižnice za slovensko mladino“ nismo mogli letos pri naše najboljšej volji spraviti na svitlo. Da-si imamo užé priréjeno gradivo za tretji zvezek, vender nam ni mogoče z rokopisom v tiskarnico, dokler nimamo zagotovila, da se vsaj toliko knjižic razpečá, da se pokrije vsaj polovica tiskarskih troškov. Nu, tega zagotovila še nimamo, ker oglasilo se je do danes le **76** naročnikov za obljubljeno knjižico. Denarja imamo v to svrhu tedaj samo **31 gld.**, in da s temi denarji nikakor ne moremo izdati novega zvezka, to lahko umeje vsak, kdor zna, da je treba plačati papir, tisek in še druge troške, ki se naberó pri izdavanji knjig. Tudi I. in II. zvezek naše „knjižnice za slovensko mladino“ se le počasi razprodaje, takó, da nam še nič ne preostaja v izdavo tretjega zvezka.

Bodj si temu kakor koli, izdali bomo pa na vsak način z bodočim letom obljubljeni tretji zvezek, katerega bodo vsi óni, ki so se nanj naročili, imeli najpozneje do velike noči gotovo v rokah. Zatorej ponavljamo svojo prošnjo, naj bi se to naše težavno podjéttje nekoliko bolj podpiralo, ker le s primerno podporo nam je mogoče spraviti toliko potrebno „**Knjižnico za slovensko mladino**“ na dan.

Kdor tedaj želi tretji zvezek omenjene knjižice imeti naj priloži **40 kr.** k „Vrtčevij“ naročnini, in knjižico dobode poštnine prosto takó, ko pride na svetlo.

Do zdaj so se oglasili in knjižico tudi užé plačali naslednji gg. naročniki :

1. Agrež Juri, naduč. na Dobrni; 2. Arko Matej, učitelj v Ajdovici; 3. Benko Jan., učitelj v Sovodnjah; 4. Böheim Fr., naduč. v Kozjem; 5. Bohinc Jak., dekan v Braslovčah; 6. Borštnik Iv., naduč. v Šmarji; 7. Brenc Jernej, župnik v Dutovljah (2 izt.); 8. Drozg Jož., učitelj v Koprivnici; 9. Feltrin Jan. N., kaplan v Volčah; 10. Ferčnik Lamb., dekan v Žabnicah; 11. Gasperin Jak., posestnik v Škofjiloki; 12. Geršak Olga, učenka v Ormuži; 13. Globočnik Ant., fuž. pos. v Železnikih; 14. Gomilšek Jos., uradnik j. ž. v Vidmu; 15. Govekar Fr., naduč. na Igu; 16. Grča Blaž, vikarij v Čepovau; 17. Gregorič Jan., organist v Radgoni; 18. Hauptmann Jan., log. v Vurbergu; 19. Kalister Fr., v Trstu; 20. Karba Jos., mlad. v Babincih; 21. Karba Mat., svečenik na Dobrni; 22. Kogej Jan., učit. na Brezovici; 23. Kokalj P. Rajnerij, učit. v Kamniku; 24. Kolar Vinko, kaplan v Reichenburgu; 25. Košmelj Jan., duh. pom. na Dobrovi; 26. Krajni šolski svet v Grižah; 27. Križaj Juri, dekan v Kamniku; 28. Križan Hen., župnik pri Sv. Janezu; 29. Lapajne Juri, vikarij v Kredi; 30. Lavtar Val., duh. pom. v Moravčah; 31. Leban And., vikarij v (trgaru); 32. Levičnik Jos., učit. v Železnikih; 33. Levičnik Val., c. kr. davč. nadz. v Logatci; 34. Marn Jos., c. kr. prof. v Ljubljani; 35. Meglič Sim., učit. na Vranskem; 36. Mekinec Fr., kaplan v Dolu; 37. Mencinger dr. Jan., odvetnik v Kranji; 38. Mraz Tom., župnik v Vuhredu; 39. Novak Mat., župnik na Prevorji; 40. Orehek Val., kaplan v Čemšeniku; 41. Pečenko And., kaplan v Biljah; 42. Petrič Mat., učit. v Strugah (2 izt.); 43. Poznik Rad., c. kr. stavb. pristav v Kremsu; 44. Presečnik Greg., kaplan v Cerkovciah (2 izt.); 45. Pušl Ant., župnik v Techelsberg; 46. Razpotnik Jak., župnik v Višnjigori; 47. Ripšl-nova mladina v Št. Jurji na j. ž.; 48. Rodé Jos., posest. v Kamniku; 49. Rudež Karl, grajšček v Gracarjevem turnu; 50. Schaschl Mart., katehet v Celovci; 51. Schaubach Jan., provisor Zweikirchen; 52. Silvester Fr., trg. v Vipavi; 53. Skuhala Iv., prof. bogosl. v Mariboru; 54. Sternad Mat., župnik na Ljubnem; 55. Stuhec Ant. učit. pri Sv. Bolfenku; 56. Šket And., podučit. v Pilštanji; 57. Šket Nežika v Vočni; 58. Šoštarč Ferdo, kaplan pri Sv. Križu; 59. Švajgl Drag. naduč. v Ptujскеj okolici; 60. Šola deška v Kamniku; 61. Šola dekliška v Kamniku; 62. Šola narodna v Št. Pavlu p. Prevalda; 63. Šola ljudska v Šmarjeti; 64. Šola ljudska v Pišecah; 65. Šola ljudska na Rudniku; 66. Šola ljudska na Koroškej Beli; 67. Šola ljudska v Železnikih; 68. Šola ljudska v Št. Rupertu; 69. Šola ljudska v Črnomlji; 70. Terček Mih., kaplan v Metliki; 71. Treven Val., trg. v Idriji; 72. Verhovnik Iv., kaplan na Sori; 73. Vičič Anica, gospodična v Il. Bistrici; 74. Vindišar P. Viljem, učit. v Kamniku; 75. Vrlič Fr., župnik v Stranica; 76. Učiteljsko društvo v Celji.

☛ Pri „Vrtčevem“ uredništvu in založništvu se dobivajo trdo vezani Vrteci od poprejšnih let po naslednjej ceni :

Vrtec	od	1874.	leta za	1	gld.	80	kr.
Vrtec	„	1875.	„ „	2	„	—	„
Vrtec	„	1876.	„ „	2	„	—	„
Vrtec	„	1877.	„ „	2	„	20	„
Vrtec	„	1878.	„ „	2	„	60	„
Vrtec	„	1879.	„ „	2	„	60	„
Vrtec	„	1880.	„ „	2	„	60	„
Vrtec	„	1881.	„ „	2	„	60	„

☛ Kdor vzame vseh **osem letnikov** skupaj, dobode jih po jako znižanej ceni za **15 gld.**

Za sv. Miklavža in božično drevesce priporočamo starišem in prijateljem slovenske mladine dve v ta namén posebno pripravni knjižici pod naslovom :

Dragoljubei. Zbirka poučnih pripovedek za slovensko mladino. Trdo vezani v platnenem hrbtu po 45 kr.; lepše vezani za darila po 50 kr.

Peter rokodelčič. Poučna povest odraslej slovenske mladini. Trdo vezan v platnenem hrbtu po 45 kr.; lepše vezan za darila po 50 kr.

Obé knjižici se dobivate pri „Vrtčevem uredništvu,“ pa tudi pri knjigotržcih Jan. Giontini-ju, M. Gerberju in v katoliškej bukvarni v Ljubljani.

F. M. SCHMITT,

trgovec galanterijskega blagá v špitalskih ulicah v Ljubljani, priporoča starišem in vsem prijateljem slovenske mladine za **sv. Miklavža, božično drevo** in za **novoletna darila** svojo jako bogato zalógo najlepših **igrač, punic, šolskega orodja** in **drugih primérnih stvari za pridne dečke in dekleta.** Kdor koli pride tu sem, postrežen bode solidno z vsem, karkoli mu ugaja za primérna darila bodi si za **sv. Miklavža, Božič** ali pa **ново leto.**

J. Giontini,

knjigotržec v Ljubljani, na mestnem trgu šte. 17,

naznanja čast. gg. šolskim vodjem in učiteljem, da je ravnokar na novo izdal

„Názorni nauk“

s podobami; sestavil Iv. Tomšič, c. kr. učitelj v Ljubljani.

Cena knjigi v jako ličnej obliki je **3 glđ. 50 kr.** — Dalje priporoča svojo bogato zalógo različnih daril za **sv. Miklavža, božično drevesce** in **ново leto.**

V zalógi gosp. Giontini-ja se dobivajo tudi vsi **učni pripomočki** in **različno šolsko blagó,** kakor: zemljevidi, stenske table, aparati za fiziko, globusi s slovenskim tekstom, teluriji, ruski računski stroji, tablice, Grandauer-jev in Eichler-jev pouk v risanji i. t. d. i. t. d. Tudi je tukaj bogata zalóga različnih **pisank, tablic** in **šolskih knjig.**